

โครงการย่อยที่ 1.2 : การสำรวจสถานะและปัญหาการฉีกพืชผักในภาคใต้

วิธีการ

1. ทำการสำรวจแหล่งปลูกพืชผักในภาคใต้นาน 9 ครั้ง
 - 1.1 ทำการสำรวจแหล่งปลูกพืชผักในเขตจังหวัดสงขลารวม 5 ครั้งคือ
 1. สวนผัก ในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2521
 2. สวนผัก หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2522
 3. สวนผัก ตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2522
 4. สวนผัก บ้านทุ่งโต หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2522
 5. สวนผัก ตำบลสังฆมอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2523
 - 1.2 สวนผักในเขตตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2521
 - 1.3 สวนผัก อำเภอเบตง จังหวัดยะลา และอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 19-21 มีนาคม 2522
 - 1.4 สวนผัก ในเขตจังหวัดภูเก็ต คือสวนผักบ้านไสยวน ตำบลราไวย์, สวนผัก อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2522
 - 1.5 สวนผัก ในเขตจังหวัดสตูล ที่บ้านนาสีทอง เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2522

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมี

1. เนื้อปลูกลูก
 2. ชนิดของพืชผักที่ปลูก
 3. ระยะเวลา
 4. ทนทานของเมล็ดพันธุ์
 5. ชนิดของปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมี
 6. การใช้จ่ายกำจัดศัตรูพืช
 7. ปัญหาที่พบ
2. ไคลงแบบสอบถามโครงการ ไปยังเกษตรกรจังหวัดทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ โดยขอข้อมูลเกี่ยวกับ ชนิดของพืชผักที่ปลูก เนื้อปลูกลูก อากาศที่ปลูกมากเป็นอันดับ 1, 2 และ 3

ผลการสำรวจและวิจารณ์

1. เนื้อปลูกลูก

จากการสำรวจแหล่งปลูกพืชผักใน 6 จังหวัดภาคใต้คือ จังหวัดสงขลา สตูล พัทลุง ยะลา ปัตตานี และภูเก็ต พบว่าเนื้อที่ปลูกพืชผักของแต่ละสวนมีขนาดตั้งแต่ประมาณ .5 ไร่ ถึง 10 ไร่ ส่วนใหญ่ของสวนผักทั่ว ๆ ไปจะมีขนาดเล็กมีเพียง 3 สวนเท่านั้นที่มีขนาดใหญ่คือ สวนผักที่บ้านนาสีทอง จังหวัดสตูล มีเนื้อที่ปลูกประมาณ 6 ไร่ สวนผักที่ตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ปลูกประมาณ 8 ไร่ และสวนผักในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ปลูกประมาณ 10 ไร่ ซึ่งได้ทำการปลูกพืชผักมาประมาณ 10 ปี แต่ปัจจุบันสวนนี้เจ้าของที่ดิน ได้ซื้อที่ดินคืนเพื่อปลูกเป็นศูนย์การค้าแล้ว

2. ชนิดของพืชผักที่ปลูก

1. พืชกระถางกะหล่ำ

คะน้า กวางตุ้ง กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาวปลี และขุ่นฉ่าย สำหรับคะน้าและกวางตุ้ง เป็นพืชผักที่ปลูกมากตามสวนผักในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ สวนผัก

ในเขตจังหวัดสงขลา ส่วนอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และส่วนจังหวัดภูเก็ต ในจังหวัด ภูเก็ตส่วนใหญ่ปลูกยางค้ำกึ่งมาก คือเนื้อปลูกของสวนมักประมาณครึ่งหนึ่งหรือมากกว่าใช้ปลูก ฝักกว้างค้ำกึ่ง ส่วนกะนาปลูกบางบางส่วนในเนื้อไม่มากนักเพราะเป็นพืชฝักที่ปลูกยากกว่ากว้างค้ำ กึ่ง แต่พืชฝักทั้งสองชนิดเป็นทองคำการของตลาดจังหวัดภูเก็ต การปลูกกะนาและกว้างค้ำกึ่งในภาคใหญ่ ส่วนใหญ่เจ้าของสวนจะทยอยปลูกครั้งละ ไม่มากนักทยอยเก็บส่งตลาดและปลูกตลอดทั้งปี และมี จำนวนสวนฝักที่ปลูกหลายสวนในจังหวัดภูเก็ตการปลูกกว้างค้ำกึ่งจะปลูกตลอดมา ๆ เวลาเก็บเกี่ยว ฝักเก็บเกี่ยวทั้งหมดพร้อมกัน และส่งตลาดอำเภอเมืองภูเก็ต และปลูกตลอดทั้งปี

ส่วนฝักภาคชาวปักษ์ เทาที่พบปลูกที่สวนกำบลึงลาน อำเภอหาดใหญ่เท่านั้น ปลูกปลายฤดูฝนและเริ่มห่อหัวช่วงหมกฝนแล้ว ซึ่งมีการห่อหัวไม่แน่น ถ้าไม่ห่อหัวจะขายเป็นฝัก ภาคชาวขรรพคาและชายในราคาถูกกว่าพวกที่ห่อหัว หึ่งนี้อาจเนื่องมาจากพันธุ์ยังไม่เหมาะสม เพราะชาวสวนใช้พันธุ์ที่ปลูก แต่ในกรณีห่อหัวจะห่อหัวขนาดใหญ่

กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก เป็นพืชที่ปลูกมากในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา ในเขตจังหวัดสตูล และในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ส่วนใหญ่การปลูกทุกแห่งจะปลูก ช่วงฤดูฝนหรือปลายฤดูฝน ซึ่งเป็นช่วงที่อุณหภูมิกลางวันเย็นและอุณหภูมิต่ำในเวลากลางวันไม่ร้อนจัด เกินไป ทั้งกะหล่ำปลีและกะหล่ำดอกสามารถใหม่ผลผลิตได้ดี สำหรับกะหล่ำปลีการห่อหัวไม่แน่น เทาที่ส่งมาจากจังหวัดภาคกลาง บางส่วนปลูกเป็นพืชแซมในสวนยางปลูกใหม่ ในขณะที่บางพารา ยังเล็กอยู่

2. พืชผักกินใบอื่น ๆ

ผักกาดหอม ผักบุ้งจีน ผักชี หอมก้าน สำหรับผักกาดหอมนิยมปลูกมากในเขต จังหวัดภูเก็ต ปลูกที่ละมากคือประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อปลูกของแต่ละสวน การเก็บเกี่ยวก็เก็บ เกียวครั้งเดียว ส่งตลาดอำเภอเมืองภูเก็ต ปลูกตลอดทั้งปี และมีปลูกบางในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ส่วนผักบุ้งจีน ผักชี และหอมก้าน มีปลูกทั่ว ๆ ไปแทบทุกสวน แต่ปลูกในปริมาณ ไม่มากนัก และปลูกตลอดปีเช่นกัน

3. ถั่วฝักยาว

ถั่วฝักยาว เป็นพืชมีถิ่นกำเนิดที่อินเดียปลูกและนิยมบริโภคมาก นอกจากจะใช้ประกอบอาหารแล้วยังนิยมใช้เป็นเครื่องจิ้มอีกด้วย แหล่งปลูกถั่วฝักยาวแหล่งใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เป็นแหล่งปลูกเพื่อขายส่งตลาดภาคใต้ และปลูกตลาดท้องถิ่น ช่วงหลังถูกข้าวนาจะปลูกในนาข้าวในแหล่งที่น้ำ ในช่วงปลายฤดูฝนปลูกตามสวนยางปลูกใหม่ และตามสวนซึ่งแต่ละสวนมีเนื้อที่ไม่มากนัก คือเนื้อที่หนึ่งไร่ถึง ไร่ครึ่งไป แต่ปลูกกันหลายสวนในละแวกเดียวกัน

ส่วนในเขตอำเภอเมืองหาดใหญ่มีปลูกบ้าง โดยเฉพาะช่วงต้นฤดูฝนจะมีการปลูกถั่วฝักยาวมาก จนกระทั่งถั่วฝักยาวขายส่งได้ก็ได้อีกมีละ 1 บาทเท่านั้น เนื่องจากช่วงนี้ไม่ต้องการน้ำเพียงแต่หาทางให้ถั่วฝักยาวเกาะเท่านั้น สำหรับในเขตจังหวัดภูเก็ตมีการปลูกถั่วฝักยาวมากเช่นกัน บางแห่งปลูกเป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวที่โตผลผลิตแล้ว ในพื้นที่นั้นเป็นดินทรายจัดแก่ถั่วฝักยาวก็ให้ผลผลิตดี บางแห่งปลูกเป็นเนื้อที่มากและปลูกเฉพาะถั่วฝักยาวพืชเดียวเท่านั้น

4. มะเขือเทศ

จากการสำรวจในบริเวณเขตจังหวัดสงขลาพบว่า แหล่งปลูกมะเขือเทศแหล่งใหญ่อยู่ที่ตำบลห้วยหมอบ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มะเขือเทศที่ปลูกโดยกรมมะเขือเทศขนาดเล็ก-พันธุ์ดี นอกจากแหล่งนี้แล้วยังมีที่ตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ และตำบลปรี๊ด อำเภอสะเตกา แหล่งปลูกเหล่านี้จะย้ายกลาปลูกปลายเดือนธันวาคมถึงมกราคมซึ่งปลูกโดยอาศัยน้ำฝน แต่มีบางส่วนที่มีแหล่งน้ำจะปลูกชากว่า คือประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งจะเก็บผลได้ในเดือนพฤษภาคมเพราะเป็นช่วงที่ราคาของมะเขือเทศสูงมาก ถึงแม้ว่าจะได้ผลผลิตต่ำก็ตาม

5. พริก

พริกสำรวจได้มีอยู่ 2 ชนิดคือ พริกหยวกที่ตำบลทุ่งลาน อำเภอหาดใหญ่ ปลูกเป็นพืชแซมในสวนยางปลูกใหม่ ปลูกช่วงปลายฤดูฝน และพริกขี้หนูสวนบ้านนาสีทอง จังหวัดสตูล ปลูกในพื้นที่ประมาณ 6 ไร่ ปลูกประมาณเดือนมีนาคมครั้งเดียว ส่วนฤดูฝนจะปลูกพืชอื่นแทน

6. แตงกวา

ปลูกมากที่ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ปลูกในนาข้าวหลังฤดูทำนา ปลูกให้เลื้อยไปกับพืชน้ำ ปลูกประมาณกลางเดือนเมษายน เก็บเกี่ยวประมาณเดือนมิถุนายน และ

ทยอยเก็บ ไม่มีการดูแลรักษามากนัก ดินส่วนมากเป็นดินทราย ส่วนแปลงปลูกที่ใหญ่อีกแห่งหนึ่ง
ที่อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล แต่ไม่สามารถเข้าไปสำรวจได้เนื่องจากเป็นสถานที่ไม่ปลอดภัย
และสวนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ปลูกบริเวณใกล้บ้านแห่งละไม่มากนัก

7. พืชอื่น ๆ

มันเทศ ปลูกมากที่สุดที่ตำบลลำปำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ปลูกในนาข้าว
หลังฤดูทำนาโดยการขอร่องปลูก เวลาเก็บเกี่ยวใช้มือถอนโดยไม่ต้องใช้เครื่องมืออื่น เนื่องจาก
ดินเป็นดินทราย

ส่วนพืชชนิดอื่น ๆ เช่น บวบ มะระจีน ใบกุ่มฉ่าย ถั่วแขก ชะเอม
พืชผักเหล่านี้ปลูกตามสวนผักทั่วไป แต่ปลูกปริมาณไม่มากนัก สำหรับถั่วแขกราคาจะสูงกว่าถั่วฝัก-
ยาวแต่ปริมาณความต้องการตลาดมีน้อยกว่า ในช่วงฤดูฝนการติดผลของถั่วแขกจะต่ำ ถั่วแขกจะ
เมื่อใบสามารถออกดอกได้ดีแต่ไม่ติดฝัก เนื่องจากช่วงฤดูฝนอากาศไทจะมีแสงแดดน้อยและมีความ
ชื้นสูง

3. ระยะเวลาของกรรทำสวนผัก

ตามสวนผักในเขตเทศบาลเมืองของจังหวัดต่าง ๆ และสวนมีพื้นที่ปลูกไม่มาก
นักส่วนมากขนาดไม่เกิน 4 ไร่ ยกเว้นสวนผักในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งมีขนาดประมาณ
10 ไร่ แต่ได้เลิกทำแล้ว สวนผักเหล่านี้จะมีแหล่งน้ำตลอดทั้งปี ส่วนมากเป็นเขื่อนน้ำชลประทาน
ชาติ ในแหล่งเหล่านี้สามารถปลูกพืชผักได้ตลอดทั้งปี ในแหล่งที่อาศัยน้ำฝนอย่างเดียวจะปลูกได้
เฉพาะช่วงฤดูฝนเท่านั้น แต่ในช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำที่ปลูกผักลดลง เนื่องจากแหล่งน้ำจำกัด

4. ที่มาของเมล็ดพันธุ์

เมล็ดพันธุ์พืชผักที่ชาวสวนผักที่ปลูกพอจะแบ่งออกเป็น 2 พวกด้วยกันคือ

1. ซื้อจากร้านค้าเมล็ดพันธุ์ผัก ได้แก่เมล็ดพืชตระกูลกะหล่ำ เช่น กะหล่ำปลี
กะหล่ำดอก ผักกาดขาว ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว กวางตุ้ง พริกในใบอื่น ๆ คือ ผักบุ้ง ผักชี
ผักกาดหอม พริกชี้ฟ้า เป็นต้น

Central Library
Prince of Songkla University

เมล็ดพืชผักตระกูลกะหล่ำ เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก เป็นพันธุ์จากต่างประเทศ พืชผักพวกนี้ประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตเมล็ดได้เอง พันธุ์กะหล่ำปลีที่ชาวสวนนิยมปลูกได้แก่ กะหล่ำปลีพันธุ์ 60 วัน เบอร์ 1 ของบริษัทเจีย โทสง เสริมเกษตรกรรม (ตราเรือบิน) เป็นกะหล่ำปลีพันธุ์เบาเป็นพันธุ์ทนต่ออากาศร้อนและฝนตกชุก ได้ดีเป็นพันธุ์ชาวสวนในเขตอำเภอหาดใหญ่ และจังหวัดสตูลใช้ปลูกและห่อหัวไว้ ส่วนกะหล่ำดอกพันธุ์ที่ใช้ปลูกเป็นกะหล่ำดอกพันธุ์ผสม เป็นพันธุ์ที่สามารถปลูกในฤดูร้อนและฤดูฝนได้ ออกมีขนาดใหญ่และใหม่ผลดกสูง เมล็ดพันธุ์พืชผักทั้งสองชนิดมีราคาแพงมากเมื่อเปรียบเทียบกับที่รวบรวมจากไร่ปลูก แร่พันธุ์รวมราคาเมื่อปลูกที่ภาคใต้จะใหม่ผลดกต่ำมาก เพราะพืชเหล่านี้ต้องการอุณหภูมิต่ำในการออกดอกและห่อหัวสำหรับผักกาดขาวปลี พันธุ์ปลูกเป็นผักกาดขาวปลีพันธุ์หนัก (เทียนจีน) ตราเรือบิน

เมล็ดพันธุ์พืชผักอื่น ๆ ที่ซื้อจากร้านค้าทั้งต้น ยกเว้นบางชนิดในบางสวนจะปล่อยให้ ออกดอกและเก็บเมล็ดเอง แต่ส่วนใหญ่แล้วมักซื้อจากร้านค้าเมล็ดในอำเภอ หรือในตัวจังหวัดที่ใกล้ที่สุด พืชผักส่วนใหญ่ชาวสวนไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์เองในภาคใต้ เนื่องจากสภาพอากาศไม่เหมาะสมสำหรับการผลิตพืชผักพวก กะน้า ผักกาดขาว ผักกาดขาวปลี ผักกาดหัว ผักกาดหอม พืชผักเหล่านี้ต้องการอุณหภูมิต่ำในการออกดอกและเก็บเมล็ด เกษตรภาคเหนือของประเทศสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์เหล่านี้ได้ เพราะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเช่น มีอุณหภูมิที่นานในช่วงฤดูหนาว และมีความชื้นในอากาศทำในขณะเก็บเกี่ยว

2. เมล็ดพันธุ์ที่ชาวสวนเก็บเมล็ดเอง

เมล็ดพันธุ์พืชผักพวกนี้ ได้แก่ พืชตระกูลถั่ว ไม้เลื้อย ถั่วฝักยาว ถั่วแขก และพวก พืชผักกินผล (Fruit vegetable) ไม้เลื้อย พริกหยวก มะเขือเทศ

เมล็ดพันธุ์พืชผักเหล่านี้เช่น ถั่วฝักยาว ในการปลูกพืชครั้งแรกชาวสวนได้ซื้อเมล็ดพันธุ์จากร้านค้าหรือบางส่วนก็ซื้อจากชาวสวนที่ปลูกอยู่แล้ว หลังจากเห็นชาวสวนจะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้สำหรับทำพันธุ์เอง โดยเลือกเก็บจากฝักยาวสมบูรณ์ และปล่อยให้แก่กับคน

เมล็ดพริกหยวก ชาวสวนเก็บเมล็ดพันธุ์เองโดยเลือกจากฝักสมบูรณ์ ไม่เป็นโรค ฝักเต็มผลดกและผลสมบูรณ์ ปล่อยให้แห้งสุกแล้วแกะเมล็ดแช่น้ำเกลือไว้สำหรับการเพาะ

ปลูกครั้งต่อไป และพบว่าเมล็ดไม่สมบูรณ์เสียความงอกยังใช้เพาะปลูกได้ สำหรับมะเขือเทศชาวสวน นิยมเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เองเช่นกัน

5. ชนิดของพันธุ์อินทรีย์และปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยอินทรีย์ที่พบหลายชนิดคือ

1. แกลบกุ้ง ชาวสวนมักในเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่มีผู้ใช้ แกลบกุ้งมีอยู่

2 ชนิดคือ แกลบกุ้งชนิดจืดและแกลบกุ้งชนิดเค็ม ชาวสวนมักใช้แกลบกุ้งชนิดเค็ม ในบางสวน ใส่ตอนเตรียมดิน 1 ครั้ง โดยคลุกกับดิน และใส่ตอนพืชผักกำลังเจริญเติบโต เช่นในกะหล่ำดอก ใส่ขณะเริ่มออกดอก การใส่ ใส่จุกเดี่ยว ไม่ได้โรยโดยรอบเช่นปุ๋ยเคมี แต่มักใช้ปุ๋ยเค็มกว่าจะ ไปด้วย

2. มูลสัตว์ เขาคัดสำรวจพบ มูลวัว มูลหมู และมูลไก่ ชาวสวนปลูก ถั่วฝักยาว มะเขือเทศ นิยมใช้มูลวัวแต่ปัญหาเนื่องจากหาได้ยากและมีเมล็ดวัชพืชในมูลวัว จึงมีปัญหาในการกำจัดวัชพืชไปภายหลัง สำหรับในแหล่งปลูกมะเขือเทศยังใช้ใบไม้เผาใส่แปลง ปลูกถั่ว สวนมูลหมู ชาวสวนมักในเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ใช้มูลหมูจากคอกหมูที่เลี้ยงไว้ เป็นการประหยัดเงินค่าปุ๋ยคอก สำหรับมูลไก่ ชาวสวนมักในเขตจังหวัดภูเก็ต นิยมใช้โดยการซื้อ มูลไก่จากฟาร์มเลี้ยง ไก่ แล้วนำมานำหมักเอาไว้จนกระทั่งมูลไก่สลายตัวแล้ว ก็นำเอาไปใช้

การใส่ปุ๋ยคอกส่วนมากชาวสวนใส่เพียงครั้งเดียวเมื่อตอนเตรียมดินเท่านั้น แต่ สวนผักบ้านนาสีทอง ไม่นิยมใส่ปุ๋ยคอกเพราะมีวัชพืชขึ้นมาก และการที่ชาวสวนจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์อะไร นั้นขึ้นอยู่กับความสะดวกในการซื้อด้วย เช่นในอำเภอหาดใหญ่จะหาแหล่งปุ๋ยคอกได้ยากแต่จะหา แกลบกุ้งได้ง่าย เป็นต้น

ปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยเคมีที่ชาวสวนมักใช้มีหลายสูตรด้วยกันคือ ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ปุ๋ยยูเรีย

15-15-15, 12-12-17-2, 13-13-21 และ 22-22-0

สวนผักในเขตอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้ปุ๋ยแอมโมเนียม ซัลเฟต ปุ๋ยยูเรีย 15-15-15, 12-12-17-2 และ 13-13-21 สำหรับปุ๋ยยูเรีนั้นบางครั้ง

กษาคตลาและทางร้านไม่ค่อยส่งมาขายเนื่องจากปริมาณการใช้น้อย ปุยแอมโมเนียมซัลเฟต เป็นปุ๋ยหมักขายตลอดทั้งปี ส่วนปุ๋ย 15-15-15, 12-12-17-2 และ 13-13-21 เป็นปุ๋ยที่นิยมใช้ตามสวนผักกันมาก ส่วนผักในจังหวัดภูเก็ตใช้ปุ๋ย 13-13-21 และ 22-22-0 และสวนผักบ้านนาสีทอง จังหวัดสตูล ใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21

ปุ๋ยส่วนใหญ่ที่ชาวสวนส่วนใหญ่ใช้ขณะนี้ ขึ้นอยู่กับตลาดที่ใกล้ที่สุดความจำเป็นขายสุตรอะไร บาง สำหรับการใช้ปุ๋ยเคมีนั้น ชาวสวนในภูเก็ตไประไลเพียง 1 ครั้งจะออกขายพืช ในพื้นที่กันใบจะใส่ปุ๋ยหลังจากขายกลาแล้ว 2 สัปดาห์ ส่วนพริกใส่ตอนเริ่มออกดอก ในส่วนผักบางแห่งจะใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง คือหลังย้ายมาและก่อนเก็บผักกำลังเก็บโต

6. การใช้จ่ายกำจัดศัตรูพืช

การใช้จ่ายกำจัดศัตรูพืช ชาวสวนใช้แคยาสาแมลงเท่านั้น ส่วนยากันราพบสวนที่ใช้ยากันราเพียงสวนเดียวที่นาสีทอง จังหวัดสตูล ใช้ยากูปาวีทกับพริกซ์ฟ้า ส่วนยากำจัดวัชพืชในสวนผักไม่พบว่ามีสวนใดใช้

ยาฆ่าแมลงที่ชาวสวนใช้ส่วนมากใช้ตามคำแนะนำของทางร้านค้า ยาฆ่าแมลงที่ใช้มี โพลีคอลล (Polidol) ทามารอน (Tamaron) ฟอสตริน (Phosdrin) อโซดริน (Azodrin) แลนเนท (Lannate) พาแดนไทว ไททาฟอส พาราวินเซอร์ 40 และเทอราซิค 40 และในแต่ละท้องที่จะใช้ยาฆ่าแมลงอะไรนั้นขึ้นอยู่กับว่าร้านค้าแถวนั้นมียาฆ่าแมลงอะไรขายอยู่ เช่น ชาวสวนผักอำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาหาพบ ใช้ยาฆ่าแมลง โพลีคอลล ทามารอน ฟอสตริน และอโซดริน เป็นต้น แต่ส่วนผักในเขตจังหวัดภูเก็ต ใช้ยาฆ่าแมลง พาแดนไทว ไททาฟอส พาราวินเซอร์ 40 และ เทอราซิค 40

7. ปัญหา

ปัญหาที่พบจากการสำรวจพืชผักที่ชาวสวนประสบอยู่พอแบ่งออกเป็น

1. คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์พืชผักที่ชาวสวนซื้อมาจากร้านค้า ในบางครั้งพบว่าเมล็ดพันธุ์ที่มีเปอร์เซ็นต์ความงอกต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาในการเพาะปลูกพืชผัก ทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ชาวสวนผักหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะร้านค้าเมล็ดพันธุ์มีจำกัด เมล็ด

พันธุ์พวกนี้ต้องส่งมาจากกรุงเทพฯ และเก็บไว้ในห้องอุณหภูมิห้อง (Room temperature) ไม่ได้เก็บไว้ในห้องเย็นที่มีอุณหภูมิต่ำและความชื้นต่ำ ซึ่งเป็นสภาพที่เหมาะสมสำหรับเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ให้อายุยืนนาน นอกจากนี้ยังพบว่าเมล็ดพันธุ์ข้าวสวนซึ่งมาปลูกยกไม่ตรงตามพันธุ์ เช่น ในมะเขือเทศสีดา เมื่อปลูกจนมะเขือเทศออกผลแล้วพบว่ามะเขือเทศพันธุ์อื่นปนเข้ามาด้วย

2. การไม่ติดผลในฤดูร้อน พบว่าเป็นปัญหามากสำหรับการปลูกมะเขือเทศในจังหวัดสงขลา เนื่องจากมะเขือเทศเป็นพืชที่มีเจริญเติบโตได้ดีในสภาพอากาศอบอุ่น แต่ภาคใต้มีสภาพอากาศค่อนข้างร้อน Carroll (1962) ได้จัดมะเขือเทศเป็นพืชที่อุณหภูมิของอากาศเจริญเติบโต Watts (1931) พบว่าผลผลิตของมะเขือเทศจะลดลงเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น จากปัญหานี้เองพบว่าลักษณะการขยายพันธุ์ระยะเวลากการปลูกออกไป คือปลูกในเดือนกุมภาพันธ์ มะเขือเทศที่ปลูกในเดือนนี้จะออกดอกราวเดือนมีนาคมถึงเมษายน ซึ่งอุณหภูมิของอากาศในจังหวัดสงขลาช่วงนี้สูงถึง 31 - 32 องศาเซลเซียส (กรมอุทกนิมวิทยา, 2522) พบว่าเป็นอุปสรรคการอุณหภูมิกลางวัน 26.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิมกลางคืน 15 - 20 องศาเซลเซียส

Howlett (1939) พบว่าสภาพอุณหภูมิสูง มะเขือเทศบางพันธุ์ style จะยึดยาวพัน Anther อันเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการถ่ายละอองเกสร (Pollination) เนื่องจากละอองเกสรร่วงก่อนที่จะตกบน stigma และจากการสำรวจพบว่ามะเขือเทศที่ปลูกในจังหวัดสงขลามีเพียงพันธุ์เดียวคือ พันธุ์สีดา ซึ่งมี style ยึดยาวออกพัน stigma ด้วย

Rick (1978) ได้ศึกษาการติดผลของมะเขือเทศพบว่า stigma ที่ต่ำกว่า Anther cap จะมีการติดผลสูงกว่าที่มี style โผล่ยาวเหนือ Anther cap ที่เป็นเช่นเพราะพันธุ์ที่มี stigma ถ้าจะมีโอกาสที่ละอองเกสรตกลงไปบน stigma ได้ มะเขือเทศที่ปลูกในช่วงอุณหภูมิสูงมีผลตรงกันข้าม ไม่เข้ากับประธาน

3. ปัญหาเรื่องโรค

3.1 โรคที่พบเกี่ยวกับตัวเมียข้าว

1. โรคเกาเหี่ยวของตัวเมียข้าว พบในสวนตัวเมียข้าวตำบลทุ่งหวัง และตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นปัญหาในสวนตัวเมียข้าวที่ปลูกซ้ำที่เดิมประมาณ 3 - 4 ครั้ง ส่วนมากจะเป็นเมื่อตัวเมียข้าวเจริญเติบโตเต็มที่และเริ่มออกดอก เกาจะเหี่ยว

อย่างรวดเร็วและในที่สุดก็ตาย ทำให้ไม่สามารถเก็บผลผลิตได้เลย จากการตรวจสอบของ
หน่วยวิชากีฏวิทยาและโรคพืช พบว่าเชื้อที่เป็นสาเหตุมีทั้งเกิดจากเชื้อรา Fusarium oxysporum
และเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย (Bacteria) และโรคเหี่ยวเข็วยังพบว่าเกิดกับแตงกวาที่ปลูกใน
บริเวณเดียวกันอีกด้วย

2. โรคใบคางเหลืองของถั่วฝักยาว เป็นกับถั่วฝักยาวขณะที่ยังมีขนาดเล็กและเริ่มโตขึ้นข้าง
ทั้งใบและตัวรังการเจริญเติบโต ถั่วจะไม่ออกดอกออกผล ซึ่งคาดว่าเกิดจากเชื้อไวรัส Cowpea aphid-borne mosaic virus มีเพลเดออบ (Aphid) เป็นพาหะสำคัญของโรค และโรคนั้นสามารถถ่ายทอดกันเมล็ดได้ เพราะฉะนั้นการที่ชาวสวน
เก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ทำพันธุ์เอง ชาวสวนจะเลือกเก็บจากต้นที่ฝักยาวและสมบูรณ์เท่านั้น โดยไม่
ได้สนใจว่าต้นนั้นจะเป็นโรคหรือไม่ อาจจะนำเชื้อที่ติดมาทำให้เกิดการระบาดของโรคขึ้นได้

3. โรคราสนิมเหล็ก (Rust) เกิดจากเชื้อรา Uromyces vignae (Kang, 1979) เป็นมากกับถั่วฝักยาวที่การเจริญเติบโตแก่และโตผลผลิตแล้ว มักเป็น
กับใบที่อยู่ทางกลางของเถาวัลย์ ถัวยังสามารถไปผลผลิตได้

3.2 โรคที่พบเกิดกับมะเขือเทศ

1. โรคเหี่ยวที่เกิดจากแบคทีเรีย (Bacterial wilt) เกิดจากเชื้อ Pseudomonas solanacearum พบในสวนมะเขือเทศ พบมากในช่วงฤดูฝน อาการที่แสดง
คือใบกลางของมะเขือเทศเริ่มเหี่ยวก่อนและเปลี่ยนเป็นสีเหลือง ต้นกระแกรน ต่อมาจะเกิดการ
เหี่ยวเฉาทั้งต้น โดยเฉพาะพันธุ์สุคาจะเกิดการเหี่ยวเฉาอย่างรวดเร็วและตายในระยะเวลา
อันสั้น เมื่อถอนขึ้นมาความยาวจะพบเนื้อเยื่อหอน้ำพ้ออาหารบริเวณโคนต้นถูกทำลายเปลี่ยนเป็น
สีน้ำตาล ถ้าตัดลำต้นตามขวางแล้วนำไปแช่น้ำ จะสังเกตเห็นน้ำสีขาวขุ่นไหลออกมาจากบริเวณ
รอยตัดโรคนั้นพบมากที่ตำบลทุ่งลาน เนื่องจากถักรปลูกพริกและมะเขือยาวหมุนเวียนกับมะเขือเทศ
ทำให้เชื้อแบคทีเรียเหล่านี้เจริญสะสมอยู่ในดิน เพราะพริกและมะเขือยาวเป็นพืชตระกูล
Solanaceae เช่นเดียวกับมะเขือเทศ จึงเป็นพืชอาศัย (Host) ของเชื้อแบคทีเรียนี้ด้วย

2. โรคใบจุด (Black leaf mold) โรคนั้นพบมากในฤดูฝน เกิดจากเชื้อ Cercospora fuligena เกิดกับมะเขือเทศ ทำให้ใบเกิดเป็นจุดสีน้ำตาลบนใบแก่บริเวณ

ส่วนล่างของลำต้น ครอบคลุมเมื่อยาโยและไข่ม้วนเป็นสีน้ำตาลปนดำ รอบเมล็ดสี เขียวปนเหลือง
เมล็ดจะขยายลูกกลม ไปจนในที่สุดใบแห้งดำและร่วง โรคนี้ถ้าเป็นก่อนมะเขือเทศออกผลจะทำให้
มะเขือเทศแห้งตายทั้งหมด พบมากที่ท่าบ่อสง

3. โรคที่เกิดจากไส้เดือนฝอย คือโรครากเน่า (Root Knot) จากการ
ตรวจสอบพบว่าเกิดจากไส้เดือนฝอย Meloidogyne incognita พบมากที่ท่าบ่อสง
บริเวณที่ปลูกเป็นดินทราย อาการที่รากถูกปล้ำต้นเหนือพื้นดิน ก็มักจะแคระแกรน ใบมีขนาดเล็ก
เล็กลง บางครั้งพบว่าใบเปลี่ยนเป็นสีเหลือง เมื่อถอนต้นจะพบว่ารากเกิดปมขนาดเล็กจำนวนมาก

4. ปัญหาเรื่องแมลง

1. หนอนใยผัก (diamond back moth, cabbage plutella)

มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Plutella maculipennis Linn. (แลน, 2520) พบระบาดมาก
กับกวางตุ้งหัวสวนผัก อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ถึงแม้ว่าจะมียาฆ่าแมลงแล้วก็ตาม หนอนใยผัก
ระบาดและทำความเสียหายเมื่อกวางตุ้งกำลังเจริญเติบโต ทำให้มีหนอนที่เกาะขायมีคุณภาพต่ำและ
ขายได้ราคาต่ำไปเลย จนกระทั่งชาวสวนผักจะเลิกปลูกกวางตุ้ง

2. เพลี้ยอ่อน (Aphid) พบเป็นมากที่แตงกวา ที่สวนผักอำเภอเมือง

จังหวัดยะลา เพลี้ยอ่อนเกาะกินน้ำเลี้ยงหรือคอดของแตงกวา ทำให้มันชงกการเจริญเติบโต
ถ้าไม่มีการฉีดพ่นยาฆ่าแมลงจะกระทบกระเทือนต่อผลผลิตของแตงกวา

3. แมลงกระซอน (Mole cricket) อยู่ใน Family Gryllotalpidae

แมลงกระซอนระบาดและทำความเสียหายในสวนแตงกวา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งปลูก
ในดินทรายจัด ระบาดในเขตปลูกแตงกวา แมลงกระซอนจะกัดกินเมล็ดแตงกวาที่ปลูกไว้นาน
เมล็ดจะงอก ทั้ง ๆ ที่ชาวสวนได้ใช้ยาแลนเนตคลุมเมล็ดก่อนปลูกแล้วก็ตาม เป็นปัญหาทำให้
ไม่สามารถปลูกแตงกวาในที่นั้นได้

4. เพลี้ยไฟ (Trips) เกิดกับพริกหยวกที่สวนท่าบ่อสง อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา เพลี้ยไฟจะเข้าทำลายให้พริกชงกการเจริญเติบโต ใบล่างหลุดในที่สุด พริกไม่ออก
ดอกและไม่ให้ผลผลิต

2. สำหรับผลของการสำรวจแบบสอบถามโครงการ จากเกษตรจังหวัดทั้ง 14 จังหวัดภาคใต้ ได้รับข้อมูลคืนเพียง 8 จังหวัดคือ สงขลา กระบี่ ภูเก็ต นราธิวาส สุราษฎร์ธานี สตูล พัทลุง และยะลา เท่านั้น ข้อมูลที่ได้รับคืนมีเนื้อหามาก ในบางพื้นที่เนื้อที่ปลูกแต่ละจังหวัดมากกว่า 2,000 ไร่ ซึ่งขัดกับความเป็นจริง จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องเช่น เกษตรอำเภอหรือเกษตรจังหวัด ทราบว่าเนื้อที่การปลูกผักในภาคใต้ไม่แน่นอนและสำรวจได้ยากมาก ทางโครงการจึงไม่สามารถรายงานเนื้อที่ปลูกผักแต่ละชนิดของภาคใต้ ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอุตุณัฒนวิทยา. 2520. สถิติภูมิอากาศของประเทศไทยในคาบ 25 ปี (พศ.2494-2518) กระทรวงคมนาคม. กรุงเทพมหานคร. 49 หน้า.
2. แสน คึกฉันทนานนท์. 2520. แผลงศักรูปลูกบางชนิดในภาคกลางของประเทศไทย และการป้องกันกำจัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
3. Carrol, P.W. 1962. Crop Adaptation and Distribution. W.H. Freeman and Company. U.S.A. 448 p.
4. FAO. 1978. Agricultural and Horticultural Seeds. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome. 531 p.
5. Howlett, F.S. 1939. The Identification of Flower Structure by Environment in Varieties of Lycopersicon esculentum. Jours. Amer. Soc. Hort. Sci. 32 : 448-449
6. Knott, J.E. and J.R. Deanon, Jr. 1970. Vegetable Production in Southeast Asia. University of the Philippines. Los Banos. 366 p.
7. Rick, C.M. 1978. The Tomato. Scientific American. 239(2) : 66-76.
8. Watts, V.M. 1931. Some Factors which Influence Growth and Fruiting of the Tomato. Ark. Bull. 267 p.
9. Went, F.W. 1945. Plant Growth under Controlled Conditions. V. The Relation Between Aage. Light, Variety and Thermoperiodicity of Tomatoes. Amer. Jour. Bot. 32 : 469-497.